

безпосереднього емпатичного педагогічного діалогу “вчитель – учень”. Тому особливо важливою є підготовка високопрофесійних педагогічних та науково-педагогічних працівників, які відповідають інтеграційному критерію “педагогічна майстерність + мистецтво комунікації + новітні технології” [7, 525].

Серед ефективних шляхів удосконалення змісту і форм підготовки майбутніх фахівців на засадах акмеологічного підходу виділяємо вивчення зарубіжного досвіду; правильну організацію режиму дня та навчальної діяльності студента; високий рівень індивідуальних особливостей викладача, організаційні вміння, володіння ефективними методами викладання; активне заняття, де учасники залучаються до єдиного процесу здобуття та засвоєння знань ще до безпосереднього спілкування з викладачем в аудиторії. Кардинальну роль у розвитку окремих якостей особистості відіграє активне навчання, яке поєднує технологічність у навчально-виховному процесі, стимулює пізнавальну діяльність і комунікативну активність, спонукає студентів до самостійного складання задач, здобуття знань [11].

Для ефективної підготовки майбутніх учителів на засадах акмеологічного підходу необхідно створити комплекс інституціональних і методичних умов для конструювання інтенсивно-ігрових і рефлексивно-тренінгових навчальних ситуацій у вигляді навчально-методичного комплексу, який має складатись з навчальних програм та навчально-методичних посібників [1].

Практика засвідчує, що підготовка професійної особистості відбувається ефективніше, якщо містить інтенсивні, активні методи: ділові ігри, творчі дискусії, тренінги тощо. Активні методи навчання – це форми роботи зі студентами, які привчають їх до творчого самостійного мислення, розвивають навички орієнтації в різних ситуаціях, пов'язаних зі складністю і динамічністю виробничих обставин, а також до закріплення вмінь швидко проаналізувати, установити оргдіагноз і проектувати систему управління [9]. Наприклад, соціально-психологічний тренінг спілкування як форма організації групової діяльності значно впливає на учасників та психологічний клімат у колективі і допомагає керівникові групи глибше розуміти особистості вихованців та суть їх взаємин, що сприяє особистісному й професійному вдосконаленню [6].

Спираючись на науково-педагогічну літературу [1; 6; 9; 11], ми зробили висновок, що система психолого-педагогічних тренінгів сприяє професійному та особистісному становленню майбутнього вчителя, розвитку його загальної та професійної культури, допомагає залученню фахівця до системи неперервної освіти, здійснює самопізнання і професійне самовдосконалення, мотивуючи потребу в цьому.

Отже, процеси глибокої трансформації у вищій школі, демократизація освітянської діяльності породжує необхідність змін усіх компонентів і ланок освітнього процесу: методів і форм подання матеріалу, організації мисленнєвої діяльності, формування професійної свідомості, стилю взаємовідносин, формування нових позицій учителя й

учнів, змін у системі управління навчально-виховним процесом. Використання традиційних та інноваційних технологій навчання у процесі професійної підготовки педагогів на засадах акмеологічного підходу уможливило підвищення її продуктивності в оволодінні педагогічною майстерністю, мистецтвом комунікації, новітніми технологіями, спрямованими на досягнення найвищого рівня професіоналізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акмеологія – наука XXI століття: Матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. / Ред. кол. З.Ф. Сіверс, Е.В. Белкіна, Г.С. Данилова та ін. – К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2005. – 412 с.
2. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. – К.: Либідь, 2003. – Кн. II: Особистісно орієнтований підхід: (Монографія). – 344 с.
3. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию: Учебное пособие для вузов. – М.: Школа-пресс, 1995. – 448 с.
4. Данилова Г.С. Акмеологічна модель педагога в XXI столітті // Рідна школа. – 2007. – № 6. – С. 6–9.
5. Кобзар Б.С., Тайчинов М.Г. Личность и ее становление. – К.: Молодь, 1990. – 164 с.
6. Красовский Б.Д. Формирование организаторских умений как часть профессиональной подготовки студентов педагогических вузов: Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1971. – 191 с.
7. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. – К.: Грамота, 2007. – 576 с.
8. Кузьмина Н.В. Профессионализм деятельности преподавателя и мастера производственного обучения профтехучилища. – К.: Высшая школа, 1989. – 167 с.
9. Максименко С.Д. Професійне становлення молодого вчителя: Навч. посіб. для студентів пед. вузів / С.Д. Максименко, Т.Д. Щербан. – Ужгород: Закарпаття, 1998. – 105 с.
10. Путь к мастерству: Педагогическая система А.С. Макаренко – вожатому / Сост. Л. Убаров. – М.: Молодая гвардия, 1988. – 287 с.
11. Радкевич О., Стаценко В. Проблеми розробки “тренінгів” як однієї з форм навчання та контролю знань при підготовці менеджерів // Проблеми педагогічних технологій. Луцьк – Волинський інститут економіки та менеджменту. – 2001. – № 3. – С. 96–102.
12. Шегда А.В. Основы менеджмента: Учебн. пособие. – К.: Товариство “Знання”, КОО, 1998. – 512 с.
13. The leader of the future: new visions, strategies, and practices for the next era / Frances Hesselbein, Marshall Goldsmith, Richard Beckhard. – Jossey-Bass Publishers, San Francisco. – 1996. – 320 p.
14. <http://www.ednu.kiev.ua/index> u/html (Web-сайт “Освітянська мережа України”).
15. <http://www.kyiv-obl.gov.ua/osvita.html> (Web-сайт “Управління освітою”).

УДК 378.147

Майєр Н.В.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ САМОСТІЙНОГО ОВОЛОДІННЯ ФРАНКОМОВНИМ ДІЛОВИМ ПИСЕМНИМ СПІЛКУВАННЯМ МАЙБУТНІМИ ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯМИ

У статті розглядаються психолого-педагогічні аспекти самостійної навчальної

діяльності майбутніх документознавців з оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням.

В статті розглядаються психолого-педагогічні аспекти самостійної навчальної діяльності майбутніх документознавців з оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням.

The article deals with the pedagogical aspects of the french business writing independent learning in higher education establishments.

Однією з найважливіших проблем, що постають перед вищою школою, є підвищення якості підготовки фахівців. Випускник вищого навчального закладу повинен не тільки отримати знання з певних дисциплін навчального плану, але й оволодіти вміннями і навичками використання цих знань у майбутній професійній діяльності. А тому сучасна система освіти зацікавлена у створенні нових методик та у пошуку нових методів підвищення ефективності самостійного оволодіння студентами навчальним матеріалом, у тому числі і з іноземної мови, оскільки володіння нею є невід’ємною складовою професійної підготовки сучасного фахівця.

Усвідомлення ролі іноземної мови для майбутньої професійної діяльності створює підґрунтя для постійного самовдосконалення і самоосвіти студентів, для навчання впродовж життя, що особливо актуально в умовах Болонського процесу, коли в системі навчання у вищих навчальних закладах збільшується питома вага самостійної роботи. При цьому самому процесу організації самостійної навчальної діяльності студентів з іноземної мови приділяється недостатньо уваги.

Тому метою статті є визначення психолого-педагогічних передумов формування автономії навчальної діяльності майбутніх документознавців у самостійному оволодінні франкомовним діловим писемним спілкуванням.

В умовах інформатизації суспільства, широкого впровадження і використання комп’ютерних та інформаційних технологій соціальним замовленням вищій школі є підготовка фахівців за спеціальністю “Документознавство та інформаційна діяльність”. Роль документознавця полягає в оптимізації умов створення, обробки, пошуку і використання інформації на основі аналізу документальних та інформаційних потоків, упровадження, ведення і розвитку систем документообігу та методів їх інформаційного забезпечення.

Документознавці повинні здійснювати ділове спілкування рідною та іноземною мовами з метою вирішення професійних, соціально-виробничих завдань, а саме: забезпечувати необхідною інформацією установу-роботодавця, налагоджувати контакти з потенційними фірмами-партнерами, визначати власний стиль спілкування з керівником, колегами та підлеглими. Однією з обов’язкових кваліфікаційних вимог для майбутніх документознавців є вміння здійснювати ділове спілкування іноземною мовою в усній та письмовій формах у типових професійних ситуаціях, створювати та обробляти ділову документацію іноземною

мовою [13]. Опитування студентів виявило, що особливе значення для їх майбутньої професійної діяльності має навчання ділового писемного спілкування, основним жанром якого є ділові листи.

Перераховані завдання вимагають високого рівня сформованості самостійності (автономність – цей термін усе ширше вживається сучасними вітчизняними науковцями) у процесі оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями. Адже, як зазначає Г.С. Костюк, “тільки те, що самостійно продумане і засвоєне учнями, повністю засвоюється ними і стає їх переконанням” [10, 367].

У сучасній науковій літературі вживаються терміни “самостійна робота” та “автономія навчальної діяльності” студента, але їх не слід ототожнювати. Перш за все треба проаналізувати різницю між ними.

Закон України “Про вищу освіту” визначає самостійну роботу як форму навчального процесу, яка є “основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов’язкових для відвідування навчальних занять. Зміст самостійної роботи студента визначається навчальною програмою з дисципліни, завданнями та вказівками викладачів. Вона забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної дисципліни. Методичні матеріали для самостійної роботи студента повинні передбачати можливість проведення ним самоконтролю за рівнем розуміння і засвоєння навчального матеріалу” [4, 166].

Питання організації самостійної роботи в середній загальноосвітній та вищій школах не є новим для дослідників. Проблеми організації самостійної роботи та самоосвіти висвітлені у працях А.М. Алексюк, С.І. Архангельського (1980), Ю.К. Бабанського (1985), Б.П. Єсіпова (1961), І.О. Зимньої (1989), П.І. Підкасистого (2004), М.М. Солдатенко (2001), Г.В. Рогова, Ф.М. Рабінович, Т.Є. Сахарова (1991) та інших науковців.

А.М. Алексюк дає визначення самостійної роботи як запланованої роботи студентів під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі [1].

С.І. Архангельський розуміє самостійну роботу як самостійний пошук необхідної інформації для отримання знань, вирішення навчальних чи професійних завдань [2].

П.І. Підкасистий визначає самостійну роботу як “дидактичний засіб навчання, штучну педагогічну конструкцію”, а самостійну діяльність як “цілеспрямований процес, який організується та виконується у структурі навчання для розширення конкретних навчально-пізнавальних завдань”. На його думку, самостійна робота є специфічним засобом організації й управління самостійною діяльністю студентів у навчальному процесі, тобто, з одного боку, є навчальним завданням, яке пропонує викладач, а з другого – певний спосіб діяльності з виконання цього завдання або з метою поглиблення знань, або для отримання нових [14, 45].

Б.П. Єсіпов розглядає самостійну роботу як таку, яка виконується без безпосередньої участі педагога у спеціально відведений час [3].

Як бачимо, у всіх цих визначеннях не береться до уваги ні вмотивованість самостійної навчальної діяльності студента, ні його активність, що мають надзвичайно велике значення у процесі самостійного оволодіння іноземною мовою.

І.О. Зимня розуміє самостійну роботу як навчальну діяльність, яка організується самим студентом відповідно до його внутрішніх пізнавальних мотивів, згідно з програмою, що йому запропонована, і здійснюється ним у раціональній для нього час, контролюється ним самим у процесі навчання за умови зовнішнього опосередкованого системного керування з боку викладача [6, 95].

До поняття “самостійна робота” Г.В. Рогова та її колеги відносять “діяльність, що передбачає максимальну активність того, хто навчається, відносно предмета діяльності до матеріалу, який засвоюється” [17, 228]. Якраз визначення самостійної роботи, дані І.О. Зимньої та Г.В. Рогової, Ф.М. Рабінович та Т.Є. Сахаровою найбільш близькі до розуміння автономії навчальної діяльності студента, адже на сучасному етапі самостійна робота студента повинна бути спрямована на більшу самостійність, а отже, на більшу мотивацію і максимальну активність в оволодінні знаннями, уміннями і навичками.

Також близьким до терміна “автономія навчальної діяльності” є розуміння М.М. Солдатенком самоосвіти як процесу, який здійснюється за внутрішньою потребою людини, з її власної ініціативи і має на меті задоволення різнобічних інтересів і запитів, розширення світогляду, вирішення завдань самовиховання та підвищення рівня спеціаліста [18, 26].

Майбутній документознавець повинен володіти сучасними інформаційними технологіями, комунікативними вміннями, навичками самостійного отримання знань у контексті подальшого вивчення іноземної мови для підвищення професійного рівня, тобто для навчання впродовж життя, адже “саме в контексті безперервної освіти ідеї автономії є найбільш актуальними” [16, 5]. Реалізація цих вимог передбачає зміну характеру самостійної роботи студента.

Автономія навчальної діяльності студентів є одним із ключових напрямів психології та методики викладання іноземних мов, що досліджується зарубіжними вченими (L. Dam, 2002; E. Masaro, 1997; L. Dickinson, 1987; W. Littlewood, 1997; P. Bimmel, 1998; H. Holec, 1979; D. Little, 1991). Х. Холек розуміє автономію учня у процесі оволодіння іноземною мовою як “уміння відповідати за свою навчальну діяльність”, компонентами якої є “постановка цілей, визначення змісту і послідовності, вибір методів і прийомів, оцінка успішності результату” [23, 3]. Д. Літл визначає автономію учня в навчальній діяльності як “здатність до незалежних і самостійних дій, критичної рефлексії, ухвалення рішень” [24, 4].

У контексті особистісно орієнтованого підходу до навчання іноземних мов, одним з положень якого є спрямованість на розвиток особистості студента як активного суб’єкта навчальної діяльності, підготовка його до

саморозвитку, самоосвіти і самовдосконалення протягом життя, у зарубіжній теорії і практиці викладання іноземних мов уживаються терміни “autonomus learning”, “independent learning”, “self-directed learning”, що означають самостійну навчальну діяльність студентів, яка не передбачає безпосереднього керівництва з боку викладача, керування нею може мати опосередкований характер, тобто здійснюється через використований матеріал [8, 158]. Але кожен з цих термінів відображає різний ступінь самостійності навчальної діяльності, тобто навчальної автономії студента. “Independent learning” означає самостійну роботу за матеріалами, відібраними й організованими викладачем, “self-directed learning” передбачає орієнтацію на більшу самостійність, коли студент сам вирішує, який текст читати, який матеріал опрацювати в першу чергу, яке завдання виконувати, в якій послідовності тощо. “Autonomus learning” означає повну самостійність студента, коли викладач повністю виключається з процесу навчання і студент сам вирішує питання щодо мети, засобів, прийомів навчання та ін.

Під автономією навчальної діяльності перш за все розуміють розвиток умінь навчатися самостійно, тобто самостійно оволодівати іноземною мовою, а особливо спілкуванням цією мовою. Автономна навчальна діяльність спрямована на оволодіння навчальними діями, що сприяють ефективній і свідомій самостійній організації навчальної діяльності та самоконтролю. Відповідно до сучасних підходів у навчанні іноземних мов разом із формуванням комунікативної компетенції пріоритетним завданням є формування навчальної компетенції студентів, яка, згідно з визначенням Н.Ф. Коряковцевої, означає “здатність і готовність до усвідомленого й ефективного керування навчальною діяльністю” [9, 12] та є “ключовим компонентом продуктивної навчальної діяльності” [9, 42]. І головним тут вважається формування у студентів оптимальних навчальних стратегій, що є одним з основних завдань викладача щодо навчання студентів самостійного оволодіння іноземною мовою (P. Bimmel, U. Rampillon, 1999; J. Rubin, A. Wenden, 1987; R. Oxford, 1990; W. Littlewood, 1997). П. Біммель і У. Рампільон визначають навчальні стратегії як “ментальний план досягнення навчальної мети” [21, 192] та поділяють їх на прямі (мнемостратегії, текстові і мовні стратегії) та непрямі (регулятивні, афективні та стратегії соціальної взаємодії) [21, 64–66]. Як бачимо, прямі навчальні стратегії спрямовані на зміст навчання, безпосереднє засвоєння навчального матеріалу, а непрямі передбачають розуміння, організацію й умови протікання процесу навчання. Розуміючи ділове писемне спілкування як процес комунікації, слід брати до уваги і комунікативні стратегії, які передбачають активізацію фонових знань. Уважаємо, що формування у студентів навчальних стратегій сприятиме підвищенню ефективності самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням, оскільки ці стратегії допомагатимуть їм навчатися, а саме це є основною метою навчальних стратегій. Ми підтримуємо позицію У. Літтлвуда [25],

який наголошує на тому, що кожного студента в першу чергу необхідно навчити способів самостійного навчання і спілкування іноземною мовою і тільки після цього пропонувати йому відповідати за своє навчання. Слід зауважити, що оволодіння студентами навчальними стратегіями сприятиме підвищенню їх мотивації до самостійної навчальної діяльності, дозволить рефлексувати власну навчальну діяльність, аналізувати її, формувати здатність до автономної навчальної діяльності, але питання рівня автономії студента є ще спірним для дослідників. Зазначимо, що самоосвіта з оптимальним використанням навчальних стратегій не може повністю вирішити завдання самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням, тому що таке навчання, на нашу думку, не може реалізуватися тільки через самоосвіту, а повинно здійснюватися під керівництвом викладача. Як тільки викладання припиняється, навчання стає автономним, а його можна забезпечити, навчивши студентів учитися, урахувавши їх потреби і здібності, формуючи і підтримуючи мотивацію до самостійної навчальної діяльності. На думку О.Б. Тарнопольського, в цілому навчальний процес повинен прагнути до розвитку якнайбільшої навчальної автономії, яка сприятиме самостійному оволодінню іноземною мовою і спілкуванню [19, 94].

Під самостійним оволодінням франкомовним діловим писемним спілкуванням ми розуміємо такий рівень автономії навчальної діяльності, за якого студент не обирає самостійно цілі навчання (вони визначені навчальною програмою з урахуванням їх професійних потреб), методи і прийоми навчання, а працюватиме автономно, на відстані, використовуючи підготовлений викладачем навчальний матеріал та запропоновані ним прийоми і методи навчання, які сприятимуть активному залученню студентів до самостійної навчальної діяльності, формуванню навчальних стратегій, тим самим підвищуючи їх самостійність і відповідальність за результат своєї діяльності.

У зв'язку з цим навчальна діяльність майбутніх документознавців організується так, щоб вони виконували самостійно вмотивовані дії, спрямовані на досягнення мети навчання, а також для ефективного здійснення ділового писемного спілкування під час вирішення професійних завдань.

Завдання і зміст навчальної діяльності під час самостійного оволодіння діловим писемним спілкуванням в умовах автономної навчальної діяльності зумовлені вимогами мобільності й адаптивності, рівень яких забезпечується за рахунок здібностей і готовності студента до продуктивної самостійної навчальної діяльності.

Готовність до самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням характеризується взаємопов'язаними та взаємозалежними компонентами:

- психологічним компонентом (інтелектуальні можливості і здібності, мотивація);
- комунікативним компонентом (комунікативна компетенція);

- методологічним (оволодіння навчальними стратегіями).

Автономія навчальної діяльності в самостійному оволодінні франкомовним діловим писемним спілкуванням набуває особливого значення, коли процес навчання організується з використанням дистанційних технологій, коли студент оволодіває навчальним матеріалом самостійно, на відстані, без безпосереднього втручання викладача у процес навчання, а також здійснює самоконтроль. При цьому слід відзначити методичні функції, які виконує комп'ютер під час самостійного оволодіння студентами франкомовним діловим писемним спілкуванням:

- інформативну (збереження й обробка інформації);
- тренувальну (виконання тренувальних вправ);
- контролюючу (поточний і підсумковий контроль результатів самостійного оволодіння навчальним матеріалом за певною темою підвищує його об'єктивність, сприяє реалізації диференційованого та індивідуального підходу, забезпечує зворотний зв'язок);
- комунікативну (можливість спілкування в інформаційно-навчальному середовищі з використанням мережених засобів зв'язку).

Для формування високого рівня автономії навчальної діяльності студентів їх самостійна навчальна діяльність повинна бути вмотивована, а навчання з використанням дистанційних технологій має великий мотиваційний потенціал, гарантує конфіденційність, забезпечує психологічний комфорт і високий рівень інтерактивності.

Розглянемо основні засади формування автономії навчальної діяльності в самостійному оволодінні франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями. Говорячи про мотивацію і мотиви, маємо на увазі фактори, які спонукають студента до самостійної навчальної діяльності. Як зазначає Н.Ф. Коряковцева, мотивація самостійної навчальної діяльності у процесі оволодіння іноземною мовою формується “в результаті динаміки внутрішніх пізнавальних мотивів, активізації зовнішніх соціальних мотивів і зближення зовнішньої і внутрішньої мотивації” [9, 43], при цьому соціальні мотиви не завжди є “дієвими”, що пояснюється “недостатнім усвідомленням учнем реального використання іноземної мови в майбутньому” [9, 44]. Отже, під час формування автономної навчальної діяльності слід спиратися на внутрішню мотивацію, коли мотиви до навчання породжуються самими студентами, а сам процес навчання має особистісне значення. Тому джерелом мотивації повинна стати особистісна потреба студента в оволодінні франкомовним діловим писемним спілкуванням як засобом міжкультурної комунікації для задоволення професійних потреб у майбутньому, а бажання досягти високого рівня у цьому виді мовленнєвої діяльності становитиме зміст потреби. Отже, мотивація до самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням – це сукупність навчальних мотивів, потреб, інтересів

студентів. Мотив – це спонукання до самостійної навчальної діяльності студента в оволодінні діловим писемним спілкуванням, яка пов’язана із задоволенням їхніх майбутніх професійних потреб, тому що “будь-яка діяльність характеризується певним мотивом і певною метою” [11, 155]. Мотивом до самостійної навчальної діяльності є також особистісний зміст оволодіння діловим писемним спілкуванням. Р.П. Мільруд зауважує, що вивчення іноземної мови набуває для студентів особистісного змісту залежно від того, “якою суб’єктивно значущою діяльністю або системою діяльностей інтегровані мовні знання, що отримуються» [12, 88]. І.О. Зимня вважає, що для навчальної діяльності характерними є два види мотивів – мотив досягнення і пізнавальний мотив [5]. На думку Є.П. Ільїна, на успішність навчання впливають професійний і пізнавальний мотиви [7].

В останні десятиріччя зросло усвідомлення психологами і педагогами ролі позитивної мотивації до навчання для забезпечення успішного оволодіння знаннями і вміннями. Високий рівень позитивної мотивації може компенсувати недостатньо високі здібності, але високий рівень здібностей не може компенсувати відсутність навчального мотиву, не може привести до значних успіхів у навчанні [15]. Це обґрунтовує необхідність формування у студентів позитивної мотивації до самостійної навчальної діяльності, де мотив як спонукання до діяльності є дуже важливим для самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням. Виходячи з вищезазначеного, вважаємо, що особистісний, професійний і пізнавальний мотиви якнайбільше сприятимуть формуванню автономії навчальної діяльності студента в самостійному оволодінні франкомовним діловим писемним спілкуванням.

Отже, внутрішня мотивація до самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням повинна бути результатом:

- усвідомлення студентом ролі та значення ділового писемного спілкування в майбутній професійній діяльності;
- усвідомлення своїх комунікативних потреб у майбутній професійній діяльності;
- постійно зростаючої особистісної потреби до збагачення знань, самореалізації і самовдосконалення.

Це, у свою чергу, вимагає серйозної роботи з боку викладача щодо формування і постійної підтримки позитивної мотивації. Перш за все йдеться про відбір навчального матеріалу (теми, наближені до реальних комунікативних ситуацій, в яких здійснюється ділове писемне спілкування, необхідний лексичний і граматичний мінімум для його ефективної реалізації), який повинен здійснюватися, тільки виходячи з майбутніх професійних потреб студентів. Такий відбір змісту навчання на основі аналізу професійних потреб студентів, як слушно зазначає О.Б. Тарнопольський, слід проводити “лише на рівні комунікативного аспекту цього змісту” [19, 45]. Щодо відбору навчального матеріалу, слід відзначити необхідність використання автентичних текстів

офіційно-ділового стилю у сфері ділового писемного спілкування, які можуть використовуватися майбутніми документознавцями у професійній діяльності.

Під автентичністю ми розуміємо природність та оригінальність, що особливо важливо, коли йдеться про ділову документацію. Використання автентичних матеріалів є одним з ефективних способів підвищення мотивації до самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням.

Під час відбору автентичних навчальних матеріалів необхідно керуватися такими критеріями:

- урахування професійних потреб та інтересів студентів;
- співвіднесеність з темою, що вивчається, і спрямованість на вирішення конкретного комунікативного завдання;
- нормативність;
- урахування соціокультурних реалій.

Ще одним завданням, що постає перед викладачем, який організує самостійну навчальну діяльність з використанням дистанційних технологій, є його готовність і здатність до керування процесом навчання, постійного самовдосконалення, підвищення рівня професійної компетентності, до якої входять певні знання і вміння. Комплексний характер роботи викладача, як зауважує Є.С. Полат, передбачає певний набір професійних знань і вмінь. Є.С. Полат визначає загальні знання і вміння викладача в галузі новітніх інформаційних технологій у навчанні, психології і педагогіки, нових педагогічних технологій, а також спеціальні знання і вміння в галузі Інтернет-технологій [20, 296–298]. Спираючись на характеристики щодо перерахованих знань і вмінь, наведені Є.С. Полат, виділимо ті, які, на нашу думку, необхідні викладачу, який організує самостійну навчальну діяльність студентів з використанням дистанційних технологій:

- знання принципів роботи ПК і принципів роботи в мережі Інтернет;
- знання методичних матеріалів і наукової літератури з цієї проблеми;
- знання особливостей організації самостійної навчальної діяльності студентів з використанням дистанційних технологій;
- розуміння можливостей використання комп’ютера для керування навчальним процесом;
- уміння вести самостійний пошук інформації в Інтернет для самоосвіти та відбору навчального матеріалу з урахуванням мети навчання;
- уміння організувати і провести моніторинг навчальної діяльності студентів;
- уміння організувати ефективну систему контролю і тестування студентів.

У статті ми спробували визначити психолого-педагогічні передумови для самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями, якими вважаємо такі:

- формування автономії навчальної діяльності, навчальної компетенції і навчальних стратегій студентів;

- формування та постійна підтримка внутрішньої мотивації до самоосвіти та самовдосконалення за рахунок відбору навчального матеріалу з урахуванням професійних потреб студентів, використання автентичних матеріалів;

- використання дистанційних технологій, що у свою чергу підвищить мотивацію та ефективність засвоєння навчального матеріалу, завдяки об'єктивним методам контролю знизить роль суб'єктивного фактора, дасть можливість систематичного й оперативного оновлення навчальних матеріалів, забезпечить інтенсифікацію навчального процесу за рахунок використання основних функцій комп'ютера, сприятиме навчанню використання нових інформаційних і комунікаційних технологій у професійній діяльності через активне використання тих самих технологій у процесі навчання;

- володіння викладачем певним набором знань і вмінь для ефективної організації самостійної навчальної діяльності студентів.

Таким чином, визначені психолого-педагогічні передумови самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням сприяють якості підготовки фахівців у галузі документознавства та інформаційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: ІСДО, 1993. – 220 с.
2. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. – М.: Высшая школа, 1980. – 368 с.
3. Есипов Б.П. Самостоятельная работа учащихся на уроках. – Москва: Государственное учебно-педагогическое издательство Министерства просвещения РСФСР, 1961. – 239 с.
4. Закон України “Про вищу освіту”. Науково-практичний коментар / За загальною редакцією В.Г. Кременя. – К., 2002. – 323 с.
5. Зимняя И.А. Педагогическая психология: Учебное пособие. – Ростов н/Д.: Феникс, 1997. – 480 с.
6. Зимняя И.А. Психология обучения неродному языку. – М.: Русский язык, 1989. – 220 с.
7. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. – СПб.: Питер, 2004. – 509 с.
8. Колесникова И.Л., Долина О.А. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков. – СПб.: Изд-во “Русско-Балтийский информационный центр “БЛИЦ”, “Cambridge University Press”, 2001. – 224 с.
9. Коряковцева Н.Ф. Современная организация самостоятельной работы изучающих иностранный язык: Пособие для учителей. – М.: АРКТИ, 2002. – 176 с.
10. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – Київ: Радянська школа, 1989. – 608 с.
11. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность. – 4-е изд., стереотипное. – М.: Ком. книга, 2007. – 216 с.
12. Мильруд Р.П. Личностный смысл изучения иностранного языка будущими педагогами // Вопросы психологии. – 1984. – № 5. – С. 87–94.
13. Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста за спеціальністю 7.020101 “Документознавство та інформаційна діяльність” напряму підготовки 0201 “Культура”: Стандарт вищої освіти (Видання офіційне). – К.: Міністерство освіти і науки України, 2004. – 24 с.

14. Пидкасистый П.И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов: Учебное пособие. – М.: Педагогическое общество России, 2004. – 112 с.

15. Реан А.А. Психология личности в педагогическом процессе. – СПб., 1996. – 247 с.

16. Резницкая Г.И. Психолого-педагогические аспекты развития автономии и освоение иноязычной культуры // Автономности в практике обучения иностранным языкам и культур: Сборник науч. трудов МГЛУ. – М.: МГЛУ, 2001. – Вып. 461. – С. 5–11.

17. Рогова Г.В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Г.В. Рогова, Ф.М. Рабинович, Т.Е. Сахарова. – М.: Просвещение, 1991. – 282 с.

18. Солдатенко М.М. Методологічні аспекти організації самостійної пізнавальної діяльності студентів // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2001. – Вип. 2. – С. 24–30.

19. Тарнопольский О.Б., Кожушко С.П. Методика обучения английскому языку для делового общения: Учебное пособие. – К.: Ленвит, 2004. – 192 с.

20. Теория и практика дистанционного обучения: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева; Под ред. Е.С. Полат. – М.: Академия, 2004. – 416 с.

21. Bimmel P. Lernautonomie und Lernstrategien. Fernstudieneinheit 23 / P. Bimmel, U. Rampillon unter Mitarbeit von H. Meesc. – Berlin, München, Leipzig, Wien, Zürich, New York: Langenscheidt, 1999. – 199 s.

22. Bimmel P. Lernstrategien in Deutschunterricht // Fremdsprache Deutsch. – 1993. – N 1: Lernstrategien. – S. 4–11.

23. Holec H. Autonomy and Foreign Language Learning. – Oxford, 1997.

24. Little D. Learner Autonomy. – Dublin, 1991.

25. Littlewood W. Self access: Why do we want it and what can it do? // Autonomy and independence in language learning / Ed. by P. Benson and P. Voller. – London and New York: Longman, 1997. – P. 79–91.

УДК 37.026:811.11

Максак І.В.

ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ АНГЛОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У РЕЦЕПТИВНИХ ВИДАХ МОВЛЕННЯ СВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається проблема принципів формування соціокультурної компетенції у рецептивних видах мовленнєвої діяльності. Розкриття таких принципів зумовлено специфікою нашого дослідження і необхідністю форсування гармонійно розвинутої, освіченої, вихованої особистості в діалозі культур.

В статье рассматривается проблема принципов формирования социокультурной компетенции в рецептивных видах речевой деятельности. Раскрытие таких принципов обусловлено спецификой нашего исследования и необходимостью формирования гармонично развитой, образованной, воспитанной личности в диалоге культур.

The article deals with the problem of the didactic principals in reading and listening with sociocultural bias. The importance of the research is caused by the specific essence of our research and the necessity of fully